

**AZ INFORMÁCIÓSZABADSÁG TERJEDELME ÉS KORLÁTAI KÜLÖNÖS
TEKINTETTEL ANNAK A KÜLÖNLEGES JOGREND IDŐSZAKÁBAN TÖRTÉNŐ
KORLÁTOZÁSÁRA**

*„A titkosság az a tényező, amely a hatalommal való visszaélést lehetővé teszi.
Az egyetlen valódi ellenszéruma pedig az átláthatóság.”¹*

1. Az információ, mint a hatalom forrása

Szabadságjogaink gyakorlása már a jogállamiság eszméjének kezdetétől igényként jelent meg. A XVI-XVIII. század abszolút monarchia időszakában az uralkodó korlátlan hatalommal rendelkezett, mely hatalom alapja az állandó hadsereg és a központi kormányzati szervezet volt. Az így kialakult hatalomkoncentráció lehetővé tette mind a politikai, mind pedig az állam fizikai védelmét. Az abszolutizmus korának hanyatlásával felerősödött a polgárság igénye az információk megismerésére, hiszen ezen keresztül gyakorolhatták a hatalom ellenőrzését. A francia polgári forradalmat követően 1789. augusztus 27-én elfogadták „Az Ember és Polgár Jogainak Nyilatkozatát” (a továbbiakban: Nyilatkozat). A Nyilatkozat jelentősége abban rejlik, hogy rögzítette az állam- és jogrendszer alapelveit és valamennyi polgár számára jogokat és kötelességeket fogalmazott meg. A Nyilatkozat XI. cikke így fogalmaz: „A gondolatok és vélemények szabad közlése az embernek egyik legértékesebb joga; ennél fogva minden polgár szabadon szólhat, írhat s nyomtathat ki bármit, felelősséggel tartozván viszont e szabadsággal való visszaélést a törvény által meghatározott esetekben.”²

Az elmúlt több, mint 200 évben ez az igény a jog érvényesítése iránt egyre erősebbé vált. A szabad véleménynyilvánítás és az információkhoz való hozzájutás jogával határozottabban és aktívabban élnek a polgárok. A magyar jogrendszer mind az Alkotmány³, mind pedig az Alaptörvény⁴ rendelkezéseiben alapjogként határozta, illetve határozza meg az információhoz való jutás jogát, és akár a bíróság előtti jogérvényesítés lehetőségét is. Az Alkotmány 1989. október 23-i módosításával került alapjogként megfogalmazásra: „61. §(1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás és a szólás szabadságához, továbbá a közérdekű adatok megismeréséhez, valamint terjesztéséhez.” Az Alaptörvény 2011. április 25-i hatálybalépésével annak VI. cikk (3) bekezdése pedig szintén nevesíti és elismeri a közérdekű adatok megismerésének és terjesztésének jogát.⁵

¹ Glenn Greenwald: No Place to Hide. Picador, 2015. 12. o.

² Az Ember és Polgár Jogainak Nyilatkozata.

<https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/46/228.htm?sequence=2> (Letöltés ideje: 2022. 06.27.)

³ A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény

⁴ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

⁵ Nováky Mónica: A közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismerésének módjai, az adatok megismerésére irányuló igények teljesítésére, elutasítására vonatkozó részletszabályok ismertetése (különös

Egy állam alkotmányos működésének mintegy eszköze, fundamentuma az alapjogok biztosítása, és azoknak csak törvényi felhatalmazással történő korlátozása. Ennek érdekében az állampolgárok alapjoga azon adatokhoz, információkhoz történő hozzáférés, a transzparencia biztosítja az állampolgár és az állam közötti aszimmetrikus viszony hatalom irányába történő eltolódásának megakadályozását. Az alapjogokba történő önkényes beavatkozás és korlátozás megakadályozásának egyik eszköze éppen az állam működével összefüggő információk megismerhetősége.⁶ Magyarországon a rendszerváltozást követően az Alkotmány módosításával a sajtószabadság és a szólásszabadság 1989. január 24-én,⁷ 1989. október 23-án pedig a szabad véleménynyilvánítás és a közérdekű adatok megismerésének és terjesztésének⁸ alapjogként való definiálása vált hatályossá. Ezen jogok érvényesülését az államhatalom biztosítja, de még egy jogállamban sem abszolút jogok, korlátozásuk csak törvényi felhatalmazással, arányosan, célhoz kötten és a szükséges időtartamban lehetséges.⁹

A Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleményében 2018-ban megállapította, hogy az állampolgárok joga a közérdekű adatok kiadásához nemcsak alkotmányos jog, de egyúttal emberi jogi megalapozottságú jog is. A Kúria utalt rá, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága¹⁰ (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatában az Emberi Jogok Európai Egyezményében¹¹ (a továbbiakban: Római Egyezmény) a véleménynyilvánításhoz és sajtószabadsághoz való jog a közérdekű adatok megismeréséhez kapcsolódóan értelmezendő. A Római Egyezmény 10. cikk (2) bekezdése a Véleménynyilvánítás szabadsága, magában foglalja „az információkeresés” szabadságát is¹², amely nem más, mint a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismerésének joga. A hazai, nemzetközi, Európai Unió jogszabályok az elmúlt években megteremtették annak a feltételeit, hogy bárki szabadon, a közérdekből fontos információhoz jusson, azon szervezetek, vagy személyek, akik ezen adatok birtokában vannak, pedig meg kell, hogy teremtsék mindazon feltételeket, hogy ehhez az információkhoz bárki hozzá juthasson.

Az információs szabadság („Freedom of Information”) 3 pillére épül. Az első: Magyarország alapjogként ismeri el a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jogot, másodsorban: az alapjogok csak törvényben korlátozhatóak a szükségesség, arányosság, alkalmasság követelményeinek megfelelően, harmadjára: egy független ellenőrző szerv működése.¹³ Sólyom László ezt a következőképpen fogalmazta meg: első pillére, hogy „...mindenkinek joga van ahhoz, hogy az államigazgatási szervek

tekintettel a költségtérítésre). Szakdolgozat. ELTE JOTOKI szakdolgozat. Budapest, 2021. 43. o. Forrás: <https://hallgato5.neptun.elte.hu/main.aspx?ismenuclick=true&ctrl=0223> (Letöltés ideje: 2022. 07.05.)

⁶ Petrétei József: Jogállam és hatalommegosztás. In: Kiss László (szerk.) Válogatott fejezetek a rendszeres alkotmánytan köréből. Egyetemi jegyzet. Pécs, 1996. 11-24.o.

⁷ Az Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi I. törvény

⁸ Alkotmány módosításáról szóló 1989. évi XXXI. törvény

⁹ Ádám Antal: Az emberi és állampolgári alapjogok jellegéről és korlátairól. In: Kiss László (szerk.) i.m. 407-446.o

¹⁰ Az Európa Tanács 1950-ben Rómában elfogadott Emberi Jogok Európai Egyezménye kötelezi a részes államokat, hogy biztosítsák a benne meghatározott jogokat és szabadságokat a joghatóságuk alatt élők számára, továbbá nemzetközi ellenőrzési rendszert hozott létre, melynek értelmében az államok és magánszemélyek nemzetiségre való tekintet nélkül folyamodhatnak az 1959-ben létrejött EJEB-hez, ha úgy vélik, hogy az egyezményben garantált jogokat valamely részes állam megsértette. Forrás: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> (Letöltés ideje: 2022. 06.27.)

¹¹ Emberi Jogok Európai Egyezménye

¹² 2017.El. II. J. GY. P.3. számú A „közérdekű adatok kiadásával kapcsolatos perek” bírósági gyakorlata tárgykörére felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye. Forrás: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemen_adatvedelem.pdf (Letöltés ideje: 2022. 06.27.)

¹³ Sólyom László: Egy új szabadságjog: az információs szabadság. Világosság 1988/9. 14-34. o.

rendelkezésre álló információkat megismerje. Ez az államigazgatásra a nyilvános működés kötelezettségét rója. Ezért mindig a hatóságnak kell bizonyítania, hogy jogosan korlátozza a dokumentum hozzáférhetőségét.”¹⁴

Ez az autonóm államigazgatási szerv a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: NAIH). Az információszabadságot a NAIH adatvédelmi értelmező szótára az alábbiak szerint fogalmazza meg: „*információszabadság: a közérdekű, valamint közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez és terjesztéséhez fűződő alapvető jog, mely elősegíti a közhatalom gyakorlásának demokratikus kontrollját és a közintézmények átláthatóságát (transzparencia).*”¹⁵ Az Alkotmánybíróság (a továbbiakban: AB) 1992-ben hozott határozata szerint a közérdekű információhoz való szabad hozzáférés a közhatalmat gyakorló szervek tevékenysége ellenőrizhetőségének alkotmányos biztosítéka.¹⁶ Az AB 1994-ben kimondta, hogy a közérdekű adatok megismerhetősége a közhatalom, a közügyek intézésének áttetszőségét, mint alapvető demokratikus intézmény garانتálását is jelenti és hivatkozik az Európa Tanács 1982-es Nyilatkozatára, amely úgy fogalmazott, hogy az információszabadság nem más, mint az információhoz való hozzáférés annak érdekében, hogy a polgárok jobban megértsék a politikai, szociális, gazdasági és kulturális kérdéseket, fokozódjon képességük e tárgykörök szabad megvitatására, valamint a tagállamok célja a nyílt információpolitika folytatása a közhatalmi szférában.¹⁷

Az információszabadság alkotmányos funkciója az információhoz való szabad hozzáférés, a közügyekről való szabad véleményformálás, valamint a társadalmi kontroll a visszaélések leplezése és a nyilvánosság erejével. Társadalmi funkciója az állam működésébe vetett közbizalom erősítése. Ezzel garantálja a közhatalom gyakorlásának ellenőrzését, átláthatóságát, a véleménynyilvánítás szabadságával a sajtószabadságot, a közvagyon átláthatóságát. Az információszabadság első nemzetközi szabályozása a svéd sajtószabadság-törvény 1766-ban megengedte az állampolgárok számára a hivatalos iratokba történő betekintést. Magyarországon az 1848-as forradalom és szabadságharc idején kiadott 12 pont 1. pontja így fogalmaz: „*Kívánjuk a sajtó szabadságát, censura eltörlését*”.¹⁸ A sajtó szabadsága, a véleménynyilvánítás szabadsága, az információhoz való jutás szabadsága jogszabályban azonban csak az Alkotmány 1989.évi módosításával jelent meg. Az AB következetes gyakorlata szerint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez való jog az információszabadság, amely „*az informáltsághoz való jogot, az információk megszerzésének szabadságát és állami elismerését, továbbá biztosítását jelenti, ami azért lényeges, mert az információkhoz való hozzáférhetőség, az információk szabad áramlása különösen a közhatalom és az állam szervei tevékenységének átláthatósága körében alapvető jelentőségű*”.¹⁹ Az elmúlt időszakot jellemző, az élet minden területén felgyorsult világunk következtében egyre könnyebben és gyorsabban jutunk információhoz, és el is várjuk, hogy a rendszerek folyamatosan, a nap 24 órájában működőképese

¹⁴ U.o.

¹⁵ Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság adatvédelmi értelmező szótár. Forrás: <https://www.naih.hu/adatvedelmi-szotar> (Letöltés ideje: 2022.06.30.)

¹⁶ 32/1992.(V.29.) AB határozat.

¹⁷ 34/1994.(VI.24.) AB határozat.

¹⁸ 12 pont, avagy „Mit kíván a magyar nemzet?”

¹⁹ 7/2020. (V. 13.) AB határozat az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 27. § (3a) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatos, mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség megállapításáról.

legyenek. Ehhez igazodva kellett teremteni a feltételét annak, hogy a közérdekű és közérdekből nyilvános információhoz való jutás a legkisebb időráfordítással megvalósulhasson.

Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény²⁰, amely a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló, 1992. évi LXIII. törvény 2005. június 1-jei²¹ módosításával az állami, önkormányzati és jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervek részére meghatározta a tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb adatok elektronikusán történő közzétételét is. Ezzel lehetővé vált, hogy a közérdeklődésre leginkább számot tartó közérdekű adatokhoz gyorsabban, naprakészebben és olcsóbban lehessen hozzájutni, és lehetővé vált az anonim módon történő információhoz jutás is.²² Az információ szabadsággal *mindenkinek*, illetve *bárminek* joga van élni. Az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése szerint „*Mindenkinek joga van..., valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.*”, az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Info.tv.) 26.§ (1) bekezdésének rendelkezése alapján a közfeladatot ellátó szervezeteknek pedig lehetővé kell tennie, hogy a közérdekű, illetve a közérdekből nyilvános adatot „*bárki megismerhesse*”.²³

2. Az információszabadság korlátai

Az alapvető jogok a jogrendszer alapértékeiként fogalmazódnak meg, és azok korlátozására vonatkozó alkotmányszöveg szerint az államszervezet hatékonyságát érintő alkotmányi megfontolások másodrendűek az alapvető jogok védelméhez képest, mivel az államnak az alapjogok optimális érvényesülését kell lehetővé tennie. Ezért az alkotmány, valamint az alkotmánybíróságok az alapvető jogok korlátozására vonatkozó kritériumrendszere meg kell, hogy feleljen az alkotmányos normának. Az alapvető jogok elsőségét biztosítani kell, és az állam csak akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközeihez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme, vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem biztosítható.²⁴

Az információszabadság egyik korlátja maga az Info.tv., valamint az egyes adatokra vonatkozóan a megismerhető adatok közül jogszabály – *ex lege* - által elrendelt korlátozás:

- minősített adat²⁵
- üzleti titok²⁶
- szerzői jog védelme alá eső adat²⁷
- döntést megalapozását szolgáló irat²⁸.

²⁰ Az elektronikus információszabadságról szóló 2005. évi XC. törvény.

²¹ A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 19.§ (2) bek.

²² Sziklay Júlia: Az információs jogok kialakulása, fejlődése és társadalmi hatása. Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Pécs, 2011. Forrás: <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/sziklay-julia/sziklay-julia-vedes-ertekezes.pdf> (Letöltés ideje: 2022.07.02.)

²³ Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Info.tv.)

²⁴ Pokol Béla: Az alapjogok és az alapjogi bíráskodás. Társadalmi Szemle 1991/5. 56–57. o.

²⁵ A minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény 3. § 1. pont.

²⁶ Az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény 1. § (1-2) bek.

²⁷ A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 1. §

Továbbá akkor is korlátozható az adat megismerhetősége, ha az

- honvédelmi,
- nemzetbiztonsági,
- bűncselekmények üldözése, megelőzése,
- környezet -, természetvédelmi,
- központi pénzügyi, devizapolitikai érdekből, illetve
- külügyi, vagy nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatokra,
- bírósági, közigazgatási hatósági eljárásra,
- szellemi tulajdonhoz való jogra tekintettel törvény korlátozza a konkrét adatfajták meghatározásával.²⁹

Az adatigénylés megtagadható abban az esetben, ha az olyan adatok megismerésére irányul, amely nyilvánossága korlátozható. Az Info.tv. 29.§ (1a) – (1b) bekezdéseinek rendelkezései alapján az adatot kezelő, közfeladatot ellátó szerv *nem köteles eleget tenni* az adatigénylésnek akkor, ha:

- azonos igénylő 1 éven belül ugyanarra az adatkörre benyújtott adatigénylés és az adatokban nem állt be változás,
- adatigénylő nem adja meg nevét, vagy megnevezését, elérhetőségét.

A törvény erejénél fogva *nem ismerhetőek meg* a minősített adatok³⁰. Korlátozható azonban a hozzáférés az Info.tv. 27.§ (2) bekezdése és a (4) bekezdése alapján, és az (5) bekezdés szerint *nem nyilvános* a döntés megalapozását szolgáló adat 10 évig a keletkezésétől. Továbbá az adatkezelő *mérlegelheti* az adat kiadását, amennyiben azt az adatra vonatkozó törvény lehetővé teszi. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.tv.) alapján a jogegységi eljárás előkészítése során készült vélemények (szakértő) nyilvánosságra hozatala vonatkozásában a megtagadás alapjául szolgáló közérdek nagyobb súlyú lehet a közérdekű adat megismerésére irányuló igény teljesítéséhez fűződő közérdeknél, hiszen az információszabadsághoz fűződő jog nem sérül jelentős mértékben, mivel a bíróság döntésének eredménye és indoka a Bszi. tv. 42. § (1) és (2) bekezdése értelmében nyilvános.³¹ Az Info. tv. és egyes törvények alapján az információ megismerésének korlátozása, és meg nem ismerhetőségének kizárása a különleges jogrend időszakában is megvalósul. Fontos kiemelni, hogy az információhoz való hozzáférés a különleges jogrend időszakában sem zárható ki teljes körűen, csak a teljesítés határideje hosszabbítható meg. A normál jogrend időszakában az Info. tv. szerint 15 nap áll rendelkezésre az adatok kiadására, amely 15 nappal meghosszabbítható.³²

A koronavírus járvánnyal összefüggésben a 40/2020. (III.11.) Kormányrendelettel³³ veszélyhelyzet került kihirdetésre az ország egész területére. Ezzel összefüggésben jelent meg a veszélyhelyzet idején az egyes adatigénylési rendelkezésektől

²⁸ Info.tv.27.§ (5)-(7) bekezdés

²⁹ Info.tv.27.§ (2) bekezdés

³⁰ 2009. évi CLV. törvény 3.§ 1. pont

³¹ A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény

³² Info.tv.29.§ (1)-(2) bekezdés

³³ 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet veszélyhelyzet kihirdetéséről

való eltérésről szóló 521/2020. (XI. 25.) Kormányrendelet³⁴ (a továbbiakban: Korm.rend.), amely az Info.tv-től eltérően határozta meg az adatigénylésre vonatkozó szabályokat. A Korm.rend. értelmében a veszélyhelyzet idején:

- adatigénylés nem terjeszthető elő szóban,
- olyan formában teljesíthető, amely nem jár személyes jelenléttel,
- az adatkezelőnek 45 nap áll rendelkezésre az adatigénylés teljesítésére, erről 15 napon belül tájékoztatja az adatigénylőt,
- a határidő egy alkalommal 45 nappal meghosszabbítható,
- költségterítés esetében a megfizetést követő 45 napon belül kell teljesíteni az adatigénylést,
- az adatigénylés megtagadásáról, jogorvoslati lehetőségekről 45 napon belül kell tájékoztatást küldeni kizárólag elektronikus formában,
- a bírói jogorvoslat benyújtásának határideje 45 nap, amely 45 nappal meghosszabbítható.³⁵

A NAIH a Korm.rend. alkalmazására az információszabadsággal kapcsolatos kérdéskörben több tájékoztatást adott ki a humánjárvánnyal összefüggésben kihirdetett különleges jogrend ideje alatt a 2020. november 26. és 2022. június 1. időszakra vonatkozóan.³⁶ A tájékoztatókban felhívta a figyelmet a közérdekű adatok, és a közérdekből nyilvános adatok megismerésére vonatkozó szabályok Info.tv-től való eltérésére. A fentiekben már felsoroltak szerint főleg a közfeladatot ellátó szervre vonatkozó teljesítési határidőkre vonatkozik az eltérés, hiszen a Korm.rend. szerint 45 nap áll rendelkezésre az adatigénylés teljesítésére, valamint az igénylő tájékoztatására, amennyiben a 15 napos határidő a közfeladatot ellátó szerv veszélyhelyzettel összefüggő közfeladatai ellátását veszélyeztetné, és ezt a tényt indokolni köteles. A határidő meghosszabbítható még 45 nappal, így a szervnek 90 napja lehet az igény teljesítésére.³⁷

A 15/2021. (V.13.) AB határozat (a továbbiakban: AB határozat) is kifejtette, hogy alanyi jog az információszabadság, hiszen csak így biztosítható a transzparencia, amely a demokrácia egyik alapköve és garanciája a jogállami államberendezkedésnek.³⁸ Az Alaptörvény által meghatározottak szerint az alapjogok korlátozásának feltétele: törvényben meghatározott szabályok szerint, más alapvető jog, alkotmányos érték védelme érdekében szükséges mértékben, azzal arányosan: az elérni kívánt cél fontossága és az alapjogsérelem súlyának megfelelően, a lehető legenyhébb korlátozás alkalmazásával, és az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával.³⁹ Annak megállapítása, hogy mi minősül alapvető jog lényeges tartalmának, azt az AB-nak a konkrét jogkorlátozások esetén kell vizsgálnia. A korlátozás egyetlen abszolút korlátja az emberi élethez és emberi méltósághoz

³⁴ 521/2020. (XI. 25.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején az egyes adatigénylési rendelkezésektől való eltérésről

³⁵ Uo. I. § (1-7) bek.

³⁶ NAIH Koronavírussal kapcsolatos tájékoztatók. Forrás: <https://www.naih.hu/hirek/koronavirussal-kapcsolatos-tajekoztatok> (Letöltés ideje: 2022.07.02.)

³⁷ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Tájékoztatója a közérdekű adatigénylések teljesítésére irányadó rendelkezések veszélyhelyzet miatti változásáról. Forrás: <https://naih.hu/hirek/koronavirussal-kapcsolatos-tajekoztatok> (Letöltés ideje: 2022.07.05.)

³⁸ 15/2021. (V. 13.) AB határozat a veszélyhelyzet idején az egyes adatigénylési rendelkezésektől való eltérésről szóló 521/2020. (XI. 25.) Korm. rendelet I. § (3)-(5) bekezdéseire vonatkozó alkotmányos követelmény megállapításáról.

³⁹ Alaptörvény I. cikk (3) bek.

való jog. Az AB határozat ennek fényében állapította meg, hogy a Korm.rend a határidő 45 napra történő módosításával a megismerhető adatok körét nem szűkíti, mivel a határidő eljárási kérdés. Azonban a határidő nem lehet indokolatlanul hosszú, hiszen a megismerhető adatok aktualitásukat veszíthetik, és az adatigénylés célját ellehetetlenítheti egy aránytalanul hosszú idő eltelte. Éppen ezért a határidőket mind a normál, mind pedig a különleges jogrend időszakában ennek megfelelően kell megállapítani. Az Info. tv-ben meghatározott általános határidő nem egy alkotmányos szintű szabály, ezért az attól való eltérés törvényben szabályozható.

A veszélyhelyzet kihirdetésével lehetővé vált az azzal összefüggő alapjogkorlátozás, amelyek sarkalatos törvényben, többek között a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.tv.) rendelkezései szerint.

A COVID 19⁴⁰ humán járvánnyal összefüggésben a Kat.tv. 51/A.§ szerint „(1)... az állampolgárok élet-, egészség-, személyi-, vagyon- és jogbiztonságának, valamint a nemzetgazdaság stabilitásának garantálása érdekében rendeletével egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, és egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. (2) A Kormány az (1) bekezdés szerinti jogkörét - a szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan - a humánjárvány megelőzése, kezelése, felszámolása, továbbá káros hatásainak megelőzése, illetve elhárítása céljából gyakorolhatja.”

Az Alaptörvénynek való megfelelést szolgálja, hogy csak abban az esetben lehet 45 nap a teljesítési idő, ha az Info.tv. szerinti 15 napos határidő nem teljesíthető, mert az a közfeladatot ellátó szerv^{41 42} – amely alatt az állami, vagy helyi önkormányzati feladatot, illetve jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervet, vagy személyt kell érteni –⁴³ veszélyhelyzettel összefüggő közfeladatai ellátását veszélyeztetné.

A fenti rendelkezéseket megszorítóan kell értelmezni. Ez azt jelenti, hogy az adatkezelő, akitől az információkhoz kívánnak jutni, csak akkor térhet el a 15 napos határidőtől, ha valószínűsíti, hogy az adatok kiadása közfeladatai ellátását veszélyezteti. Írásban rögzítenie kell, hogy melyek azok az okok, amelyek ezt valószínűsítik, mégpedig ténylegesen meg kell neveznie azokat a feladatait, amelyek ténylegesen ellátatlanul maradnának az adatok kiadása miatt. Garanciális feltétel, amellyel eleget tesz a szükségesség igazolásának.

⁴⁰ A COVID-19 egy új koronavírus törzs által okozott betegség. A "CO" a koronát (corona), a "VI" a vírust (virus), "D" (disease) a betegséget jelenti. Korábban ezt a betegséget "2019 új koronavírus" vagy "2019-nCoV" néven emlegették. A COVID-19 vírus egy új vírus, amely ugyanahhoz a vírusszaládkhoz kapcsolódik, mint a súlyos akut légúti vírus szindróma (SARS) és a nátha egyes típusai. Forrás: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/key-messages-and-actions-for-covid-19-prevention-and-control-in-schools-march-2020.pdf?sfvrsn=baf81d52_4 (Letöltés ideje: 2022.07.06.)

⁴¹ A köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény 3.§ b) pont: „közfeladatot ellátó szerv: a feladatellátás idejétől és helyétől függetlenül az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szerv vagy személy, továbbá a közhatalmat gyakorló, illetve a nemzeti vagyonnal gazdálkodó vagy azzal rendelkező szerv vagy személy, valamint a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 2. melléklet I. pontjában meghatározott, illetve többségi állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaság.

⁴² Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény „3/A.§ (1) Közfeladat a jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladat. (2) A közfeladatok ellátása költségvetési szervek alapításával és működtetésével vagy az azok ellátásához szükséges pénzügyi fedezet e törvényben meghatározott eszközökkel, részben vagy egészben történő biztosításával valósul meg. A közfeladatok ellátásában államháztartáson kívüli szervezet jogszabályban meghatározott rendben közreműködhet.”

⁴³ Info.tv. 26. § (1) bek.

3. Befejezés és összegzés

Az Alkotmány, Alaptörvény, Info.tv., a nemzetközi és az Európai Unió jogalkotása felismerte az információhoz jutás, az állam minél nyitottabb és ellenőrizhetőbb működésének igényét, a nyilvánosság erejét és megteremtette a jogi szabályozását a közérdekű adatok és információk megismerésének, megteremtve és elismerve az Alaptörvényben is nevesített alapjog érvényesíthetőségét. A közérdekű adatokhoz, információkhoz való szabad hozzáférés, vagyis az információszabadság érvényesülése *előfeltétele* a végrehajtó hatalom, a választott népképviselői testületek, valamint a közigazgatás jogszerű és hatékony működése ellenőrzésének, amellyel kontrollálható és támogatható azok demokratikus működése. Az adatok nyilvános közzététele és a kért adatok kiadása elősegíti, hogy bárki élhessen az információszabadság jogával, amely még a különleges jogrend időszakában is megillet bárkit.⁴⁴ Az információkhoz való hozzáférés nem zárható ki kizárólag a különleges jogrend elrendelése okán, a hozzáférés korlátozása csak a szükségesség-arányosság vizsgálatával történhet⁴⁵, mint ahogy a hazai szabályozásban is érvényesült a COVID 19-el összefüggő humánjárvány, illetve jelenleg, az Ukrajnában kialakult fegyveres konfliktus miatt elrendelt veszélyhelyzet ideje alatt is.⁴⁶

⁴⁴ Nováky Mónika: i.m.

⁴⁵ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Tájékoztatója a közérdekű adatigénylések teljesítésére irányadó rendelkezéseknek az új veszélyhelyzet miatti 2022. június 1-ét követő változásáról. (Letöltés ideje: 2022.07.05.)

⁴⁶ 180/2022. (V. 24.) Korm. rendelet az Ukrajna területén fennálló fegyveres konfliktusra, illetve humanitárius katasztrófára tekintettel, valamint ezek magyarországi következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzet kihirdetéséről és egyes veszélyhelyzeti szabályokról.